

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Θέμα: Η Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Δημόσιο Σχολείο

Στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού μας συστήματος, γενικά, και των Αναλυτικών και Ωρολογίων Προγραμμάτων, ειδικότερα, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού προσδίδει ιδιαίτερη σημασία στη συνεχή αναβάθμιση των στόχων, του περιεχομένου, της μαθησιακής διαδικασίας και της αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Δημόσιο Σχολείο. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού θέτει ως βασικό σκοπό της διδασκαλίας την άριστη κατάρτιση της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και τον γραμματισμό σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας. Αναγνωρίζει, επίσης, ως σημαντική την προοπτική ανάλυσης και κατανόησης του κοινωνικο-οικονομικού, πολιτικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος ανάπτυξης γλωσσικών και μη γλωσσικών κειμένων (π.χ., εικόνων, συμβόλων, σχεδιαγραμμάτων) και την καλλιέργεια κριτικής στάσης απέναντί τους.

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού υιοθετεί μία ευρεία θεώρηση για τη γλωσσική εκπαίδευση και, κατ' επέκταση, για την εκπαίδευση στον γραμματισμό, η οποία:

- Καλύπτει σφαιρικά και ισορροπημένα:
 - τον προφορικό και γραπτό λόγο
 - τους διάφορους τομείς της γλώσσας (π.χ., μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία, πραγματολογία)
 - τις διάφορες λειτουργίες της γλώσσας σε ποικίλα κείμενα.
- Συμβάλλει στην αξιοποίηση των σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων γραμματισμού από τον εκπαιδευτικό, με μαθητοκεντρική στόχευση, για την επίτευξη του γενικού στόχου της γλωσσικής καλλιέργειας, δηλαδή την κατάρτιση, κατανόηση και άριστη χρήση της Νέας Ελληνικής Γλώσσας.
- Δίνει έμφαση στην ανάπτυξη της γραμματικής και, ευρύτερα, της μεταγλωσσικής ενημερότητας (που περιλαμβάνει τη φωνολογική ενημερότητα, τη μορφολογική ενημερότητα και τη γνώση της γραμματικής) και βασικών δεξιοτήτων (όπως είναι, για παράδειγμα, η αναγνωστική κατανόηση και η παραγωγή γραπτού λόγου), μέσα από σύγχρονες στρατηγικές μάθησης.
- Ευνοεί τη σύνθεση σύγχρονων γλωσσοδιδακτικών προσεγγίσεων και τη δημιουργία κατάλληλων συνδυαστικών πλαισίων διδασκαλίας της γλώσσας (ανάλογα με την ηλικία, τα ενδιαφέροντα, τα βιώματα, τις εμπειρίες, τις ανάγκες και τις δυνατότητες των μαθητών και της σχολικής τάξης, στο σύνολό της).

Αναλυτικότερα, το πλαίσιο διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Δημόσιο Σχολείο, το οποίο θα αποτελέσει αντικείμενο ενδεδειγμένης ενημέρωσης και επιμόρφωσης καθόλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2013-2014, βασίζεται στις ακόλουθες παραμέτρους, καθεμία από τις οποίες αναλύεται σε επιμέρους σημεία:

1. Ρόλος εκπαιδευτικού και μαθητών:

- Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί καθοδηγητικά, συμβουλευτικά, υποστηρικτικά, παρωθητικά.
- Καλλιεργεί και αναπτύσσει γνωστικές, μεταγνωστικές και κοινωνικές στρατηγικές μάθησης.
- Βοηθά τους μαθητές να βελτιώνονται συνεχώς και να μαθαίνουν αυτόνομα.
- Συντονίζει τη μαθησιακή διαδικασία και σχεδιάζει/οργανώνει τη διδασκαλία, σύμφωνα με τις αρχές της σύγχρονης παιδαγωγικής επιστήμης (εποικοδομητισμός, διαφοροποίηση της εργασίας στην τάξη, ομαδοσυνεργατικός / διερευνητικός / διαθεματικός τρόπος εργασίας, ανακαλυπτική μάθηση, μάθηση μέσω ενεργούς δράσης και συμμετοχής, αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, σύνδεση της διδασκαλίας της γλώσσας με τη ζωή).
- Δημιουργεί και διασφαλίζει τις κατάλληλες συνθήκες και προϋποθέσεις για αποτελεσματικό χειρισμό της γλώσσας, τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο.
- Διδάσκει στοχευμένα τη γλώσσα και για τη γλώσσα, με τρόπο δημιουργικό και επικοινωνιακά πλαισιωμένο (όχι με ρυθμιστικό ή μηχανικό τρόπο), αποφεύγοντας τη στείρα αποστήθιση και απομνημόνευση.
- Επιλέγει συμπληρωματικό διδακτικό υλικό (όπως επεξηγείται και στη συνέχεια), για την επίτευξη των γλωσσικών στόχων.
- Ανάλογος είναι ο ρόλος των μαθητών, ως συνεργαζόμενων μελών της κοινότητας της τάξης, ερευνητών, δημιουργών και αυτόνομων μανθανόντων, εντός και εκτός του σχολικού χώρου.

2. Χρήση / αξιοποίηση σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου και άλλου διδακτικού υλικού:

- Για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας χρησιμοποιείται το σχολικό εγχειρίδιο, όχι κατ' ανάγκην σειριακά (από τεύχος σε τεύχος, από διδακτική ενότητα σε διδακτική ενότητα, από γραμματική άσκηση σε γραμματική άσκηση ή από σελίδα σε σελίδα).
- Η αξιοποίηση του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου είναι ευέλικτη και πολυεπίπεδη, με διάφορες διαβαθμίσεις, και μπορεί να αφορά ένα σχέδιο μαθήματος, μία διδακτική ενότητα, ένα σχέδιο εργασίας (project) ή μία θεματική ενότητα γραμματισμού.
- Το σχολικό εγχειρίδιο για τη διδασκαλία της γλώσσας δεν είναι το μόνο διδακτικό μέσο. Κείμενο ή κείμενά του, για παράδειγμα, συνδιδάσκονται με άλλα χρηστικά και λογοτεχνικά κείμενα, κείμενα σε έντυπη ή και ψηφιακή μορφή, προφορικά κείμενα, καθώς και μη γλωσσικά κείμενα, τα οποία είναι κατάλληλα για κάθε ηλικιακή ομάδα μαθητών, ως προς το περιεχόμενο, τους γλωσσικούς στόχους, την αισθητική και τον βαθμό αναγνωσιμότητάς τους. Οι δυνατότητες

αξιοποίησής του αυξάνονται με την πρόσθεση, την αφαίρεση ή και την αντικατάσταση κειμένων, με στόχο πάντα τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας.

- Επίσης, ασκήσεις του σχολικού γλωσσικού εγχειριδίου (γραμματικές, ορθογραφικές, λεξιλογικές, ασκήσεις κατανόησης, ασκήσεις παραγωγής γραπτού λόγου) εμπλουτίζονται, αφαιρούνται, αντικαθίστανται και μετασχηματίζονται, ανάλογα με τους επιδιωκόμενους στόχους και τις υπό ανάπτυξη / προσδοκώμενες δεξιότητες των μαθητών, για κατανόηση, χρήση και παραγωγή ποικίλων κειμένων (πολυτροπικών και μη).
- Τα βιβλία της γραμματικής και του συντακτικού, καθώς και τα λεξικά, χρησιμοποιούνται, στην τάξη και στο σπίτι, ως βιβλία αναφοράς.

3. Νέα Ελληνική Γλώσσα/Λογοτεχνία/Θεατρική Αγωγή (ισχύει μόνο για τη Δημοτική Εκπαίδευση):

- Σχετικά με την ύπαρξη τριών διαφορετικών προγραμμάτων σπουδών για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Νέα Ελληνική Γλώσσα/Λογοτεχνία/Θεατρική Αγωγή) στη Δημοτική Εκπαίδευση, διευκρινίζεται ότι το γνωστικό αντικείμενο για τη διδασκαλία της γλώσσας είναι ενιαίο. Στο επίπεδο της διδασκαλίας, Λογοτεχνία και Θεατρική αγωγή ενοποιούνται.
- Με στόχο την επίτευξη της εσωτερικής συνοχής και των τριών προγραμμάτων σπουδών, τη διευκόλυνση αλλά και τον εμπλουτισμό της μαθησιακής διαδικασίας, αποδίδεται έμφαση σε διδακτικές προτάσεις και παιδαγωγικές πρακτικές που αναδεικνύουν και υποστηρίζουν αποτελεσματικά τη λειτουργική διασύνδεσή τους, με τρόπους που υπηρετούν και αντανakλούν διακριτούς και κοινούς στόχους της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, της Λογοτεχνίας και της Θεατρικής Αγωγής.

4. Συμβουλευτική υποστήριξη:

- Αναγκαία, επίσης, είναι η επαρκής συμβουλευτική υποστήριξη του εκπαιδευτικού, από επιθεωρητές, συμβούλους, λειτουργούς του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, εκπαιδευτικούς με εμπειρία, ειδική κατάρτιση ή ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το γλωσσικό μάθημα και την εκπαίδευση στον γραμματισμό, γενικότερα, με τρόπους που να ανταποκρίνονται θετικά στις προσδοκίες και τις ανάγκες τους.
- Η συμβουλευτική αυτή υποστήριξη δεν πρέπει να υπερφορτώνει τον εκπαιδευτικό με θεωρητικές γνώσεις ούτε να λειτουργεί ως μονοδιάστατη καθοδήγηση, μέσω έτοιμων προς εφαρμογή διδακτικών προτάσεων.

5. Επιμόρφωση:

- Οι ίδιες πρόνοιες ισχύουν και για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η οποία θεμελιώνεται στη διάδραση και τον αναστοχασμό. Οι εμπειρίες και οι απόψεις κάθε εκπαιδευτικού αποτελούν πηγή ανατροφοδότησης, για το πώς μετασχηματίζονται και αναδιαμορφώνονται στις σχολικές τάξεις οι διάφορες παιδαγωγικές

προσεγγίσεις και πρακτικές, αναφορικά με τη διδασκαλία της γλώσσας.

- Η ευρεία θεώρηση της γλωσσικής διδασκαλίας απαιτεί επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα θεωριών μάθησης, γραμματισμού και σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων και πρακτικών για τη διδασκαλία της γλώσσας. Πρόκειται για επιμόρφωση γενικής και ειδικής παιδαγωγικής φύσεως, που καθιστά τον εκπαιδευτικό ικανό παιδαγωγό και που, οργανωμένα, προτείνει λύσεις γύρω από τα «πώς» της συνδυαστικής γλωσσικής διδασκαλίας, η οποία περιλαμβάνει: α) αναγνώριση και χρήση των βασικών γλωσσικών δομών (όπως είναι το αλφάβητο, η ορθογραφία, η γραμματική, οι κειμενικές συμβάσεις), β) επίγνωση των λειτουργιών των κειμενικών ειδών, με τις οποίες συναρτάται ο τρόπος δόμησής τους, γ) κατανόηση και δόμηση κειμένων (γραπτών, προφορικών, ψηφιακών, οπτικών), μέσα σε ποικίλα κοινωνικο-οικονομικά και πολιτιστικά συγκείμενα και δ) κριτική διερεύνηση και ανάλυση κειμένων.
6. Αξιολόγηση: Η αξιολόγηση των εφαρμοσμένων πολιτικών που σχετίζονται με το Πρόγραμμα Σπουδών της Διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ως προς τη δομή, τις διαδικασίες και το περιεχόμενό του, αποτελεί μέρος της γενικότερης ανάγκης για αξιολόγηση των εφαρμοσμένων πολιτικών, σε σχέση με τα Αναλυτικά Προγράμματα.

Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Δημόσιο Σχολείο εντάσσεται σε ένα σύγχρονο, σαφές και βιώσιμο παιδαγωγικό πλαίσιο, το οποίο έχει ως βάση του την ευρύτερη προσπάθεια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για αναδόμηση και εκσυγχρονισμό των Αναλυτικών και Ωρολογίων Προγραμμάτων, με έμφαση στην καινοτομία, τη δημιουργικότητα και τη δια βίου μάθηση.